

Date: 11th January-2025

TA'LIM JARAYONIDA YOSHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Ramazonova Salomat Saidovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ta'lim jarayoni insonning rivojlanishida muhim o'rin tutadi, ayniqsa, yoshlarning psixologik xususiyatlari va ularga ta'sir qiluvchi omillar o'rganilgan holda. Yoshlarning psixologik rivojlanishi, bilim olish va o'qish jarayonida o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'ladi. Bu maqolada ta'lim jarayonida yoshlarning psixologik xususiyatlari, ya'ni ongli rivojlanish, xotira va e'tibor, shuningdek, emosional holatlarning ta'siri kabi jihatlar ko'rib chiqiladi. Yoshlarning psixologik xususiyatlarining o'qish jarayoniga ta'siri va o'qituvchilarning ularga moslashgan pedagogik yondashuvlari bu maqolaning asosiy mavzusi bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Ta'lim jarayoni, yosh, psixologik xususiyatlar, o'qish, emosional rivojlanish, ongli rivojlanish, xotira, e'tibor.

Kirish:

Ta'lim jarayoni insonning ongli rivojlanishi, ijtimoiy moslashuvi va bilim olishidagi eng muhim bosqichlardan biridir. Yosh davri odamning shaxsiy va aqliy rivojlanishining asosiy bosqichlarini tashkil qiladi. Yoshlarning psixologik xususiyatlari, ular o'qish jarayoniga kirganida, o'qituvchilar va pedagoglar uchun muhim ahamiyatga ega. Ularning psixologik holati, hissiy va aqliy rivojlanishlari o'qish jarayonida yuqori natijalarga erishishlariga ta'sir qilishi mumkin. Yoshlarning o'qishdagi muvaffaqiyatlari va qiyinchiliklari ularning psixologik xususiyatlariga, shuningdek, ularning o'qish usullari va ta'lim muhitiga qanday moslashishiga bog'liq.

Yosh davrlarida insonning psixologik rivojlanishi o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, bu holat ta'lim jarayonida maxsus yondashuvlarni talab qiladi. Yoshlarning o'qishdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlash uchun o'qituvchilar va ta'lim muassasalarida psixologik xususiyatlar haqida chuqur tushuncha va ilmiy yondashuv mavjud bo'lishi zarur. Shuningdek, o'qituvchilarni rivojlantirishda ularning psixologik ehtiyojlari va xususiyatlarini hisobga olish muhimdir.

Asosiy qism:

1. Yoshning psixologik xususiyatlari va ta'lim jarayoniga ta'siri:

Yoshning psixologik xususiyatlari, ya'ni aqliy va hissiy rivojlanish, o'qituvchilarning ta'lim jarayonidagi yondashuvlarini belgilaydi. Psixologik xususiyatlarning ta'lim jarayoniga ta'siri ko'p jihatdan o'qituvchilarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga, shuningdek, ular tomonidan o'zlashtiriladigan materialga qanchalik qiziqish va tayyorgarlik ko'rishlariga bog'liqdir.

Yosh davri rivojlanishining asosiy bosqichlari orasida aqliy faoliyat va hissiy rivojlanish muhim o'rin tutadi. Dastlabki yosh bosqichlarida bolalar dunyoqarashini shakllantiradi, o'qish va bilim olishga bo'lgan qiziqishlarini rivojlantiradi. Ularning psixologik xususiyatlariga ta'limning muvaffaqiyatli bo'lishi ko'p jihatdan bog'liq. Misol

Date: 11th January-2025

uchun, boshlang'ich sinf o'quvchilari asosan o'yin orqali o'rganadilar va hissiy bog'lanishlar orqali materialni yodlashadi. Ularning eslab qolish va xotirasi rivojlanish jarayonida o'qishdagi muvaffaqiyatlarga ta'sir qiladi.

Yoshlarning o'qishga nisbatan qiziqishi va faolligi, shuningdek, ularning ijtimoiy va hissiy muhitga qanday moslashishi psixologik xususiyatlarga bog'liqdir. O'quvchilarning o'qishdagi muvaffaqiyatlari o'quv muhitining xavfsizligi, o'qituvchining pedagogik yondashuvi va sinfdagi ijtimoiy munosabatlarga bog'liq bo'ladi. Yoshlarda o'qishga bo'lgan qiziqish va o'rganishga tayyorlik, ayniqsa, stress va xavotirni engish darajasi o'qish jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

2. Xotira va e'tiborning o'sishidagi rol: Yoshlarning psixologik xususiyatlari xotira va e'tibor bilan chambarchas bog'liqdir. Xotira yoshga qarab rivojlanadi va har bir yosh bosqichida ma'lumotlarni eslab qolish va yodlash ko'nikmalari o'zgaradi. Bolalar dastlabki yillarda vizual va sezgilar orqali materiallarni yodlashga moyil bo'lishadi, keyinchalik esa mantiqiy yondashuvlar va analitik fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi.

O'quvchilarning e'tibori ham ularning yoshiga qarab o'zgaradi. Yoshlar ko'pincha qisqa muddatli e'tibor bilan cheklangan bo'lishadi, lekin bu vaqt o'tishi bilan yanada mustahkamlanadi. Bu psixologik xususiyat ta'lim jarayonida e'tibor va diqqatni jamlashni talab qiladigan predmetlar va faoliyatlarda o'quvchilarning muvaffaqiyatlariga ta'sir qiladi. E'tiborni boshqarish va xotirani mustahkamlash psixologik jihatdan o'quvchilarning o'rganish jarayonini yanada samarali qiladi.

3. Emosional holatlar va motivatsiya: Yosh davri ijtimoiy va emosional rivojlanish bilan bog'liq bo'lib, bu o'quvchilarning ta'limga bo'lgan motivatsiyasiga bevosita ta'sir qiladi. Emosional holatlarni boshqarish, stressni engish va o'zini qadrlash o'quvchilarning o'rganishdagi muvaffaqiyatlariga ta'sir qilishi mumkin. Yoshlarning o'qishdagi qiyinchiliklari va muvaffaqiyatsizliklari ularning hissiy holatlariga ta'sir qilishi mumkin, bu esa kelajakdagi ta'limda o'zgarishlarga olib keladi.

O'quvchilarning motivatsiyasi ularning yuksak darajadagi muvaffaqiyatlariga erishishiga yordam beradi. Yoshlarning psixologik rivojlanishi ularning ichki motivatsiyasini kuchaytiradi, bu esa o'z navbatida ularning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'quvchilar o'zlariga ishonch hosil qilishlari, o'qishdan zavqlanishlari va muvaffaqiyatga erishishlari uchun ijtimoiy va emosional muhitni yaxshilash muhimdir.

Xulosa:

Yosh davri insonning psixologik rivojlanishining eng faol bosqichlaridan biri bo'lib, ta'lim jarayoni uchun muhim o'rin tutadi. O'quvchilarning psixologik xususiyatlari, xususan, aqliy va hissiy rivojlanish, xotira va e'tibor, shuningdek, motivatsiya va emosional holatlar ta'lim jarayoniga bevosita ta'sir qiladi. Yoshlarning o'rganishdagi muvaffaqiyatlari ularning psixologik holatiga, ularning o'qish usullariga va ijtimoiy o'zaro ta'sirlariga bog'liq. Shuning uchun o'qituvchilar va pedagoglar yoshlarning psixologik xususiyatlarini chuqur tushunib, ularga mos pedagogik yondashuvlarni ishlab chiqishlari zarur. Ta'lim muhitida yoshlarning psixologik ehtiyojlarini inobatga olish ularning ta'limdagi muvaffaqiyatini oshiradi.

Date: 11th January-2025

ADABIYOTLAR:

1. Рамазонова, С. С., & Корёгдиев, З. О. (2023). XALQ PEDAGOGIKASI TUSHUNCHASINING TAHLILI VA UNING MANBAALAR: Ramazonova Salomat Saidovna Osiyo xalqaro universiteti magistranti, Qoryog'diev Zufar Oxunjonovich Ilmiy rahbar. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (8), 198-202.
2. Saidovna, R. S. (2023). YOSHLARNI MILLIY QADRIYATLAR VA URF-ODATLAR ASOSIDA MA'NAVIY-MA'RIFIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA OILA-TA'LIM MUASSASASI VA MAHALLA HAMKORLIGINING AHAMIYATI. *Science Promotion*, 4(1), 279-287.
3. Saidovna, R. S. (2023). XALQ PEDAGOGIKASINING SHAKLLANISHIDA O'RTA OSIYO BUYUK MUTAFAKKIRLARI PEDAGOGIK G'OYALARINING O'RNI. *Science Promotion*, 4(1), 288-294.
4. Avezov, O. R. (2024). SPORT PSIXOLOGIYASI VA UNING BUGUNGI ISTIQBOLLARI. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 3(30), 308-312.
5. Avezov, O. R. (2024). SPECIFIC CHARACTERISTICS OF PSYCHOLOGICAL EFFECTS ON PERSONS IN EXTREME AND EMERGENCY SITUATIONS. *JOURNAL OF CHILD PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY*, 7(1), 85-90.
6. Avezov, O. R., & Ubaydullayeva, N. F. (2022). Frankl logoterapiyasi va uning inson hayotidagi tutgan o'rni. *Science and Education*, 3(4), 753-759.
7. Avezov, O. R., & To, A. S. O. G. L. (2022). Ekstremal vaziyatlarda shaxsga psixologik ta'sir etishning o'ziga xos xususiyatlari. *Science and Education*, 3(4), 717-724.
8. Avezov, O. R. (2021). Practice of providing psychological services to the family in extreme situations. *Psychology. Issue*, (1), 21-27.
9. Avezov, O. R. (2021). Favqulotda va ekstremal vaziyatlarda aholiga psixologik xizmat ko'rsatish. "XXI asr psixologiyasi". *Xalqoro ilmiy-amaliy anjumani materiallari*, 4.
10. АВЕЗОВ, О. Р. (2017). Роль волевых процессов в формировании личности. In *Психология XXI столетия* (pp. 17-20).
11. Avezov, O. R. O'smirlarda ekstremal vaziyatlarda psixologik himoya mexanizmlari namoyon bo'lishining o'ziga xos xususiyatlari. *Psixologiya*, 3, 46-53.
12. Avezov, O. R. Формирование узбекского этноса. ПЕМ: Psychology. *Educology. Medicine*, 119-124.
13. Avezov, O. R. Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies *American Journal OF SOISSAL AND HUMANITARIAN RESEARSH*.
14. АВЕЗОВ, О. Р., & Рузиев, У. М. (2015). ВЛИЯНИЕ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ ОТНОШЕНИЙ НА МОТИВАЦИЮ ЮНЫХ СПОРТСМЕНОВ. *Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов*, (9), 60-62.
15. Avezov, O. R., & To'yurodov, A. SH. *Ekstremal vaziyatlarda shaxsga psixologik ta'sir etishning o'ziga xos xususiyatlari. Ssiense And Education Scientific Journal Issn 2181-0842 Volume 3, Issue 4 April 2022*.
16. Avezov, O. R. opM^ OBaH^ узбекского этноса. ПЕМ: Psychology. *Educology. Medicine*, 119-124.
17. Avezov, O. R., & Toymurodov, A. SH. Peculiarities of psychological impact on a person in extreme situations. *Science And Education Scientific Journal Issn*, 2181-0842.

Date: 11th January-2025

18. Ravshanovich, A. O. (2024). XORIJIY PSIXOLOGIYANING RIVOJLANISHIDA PSIXOLOGIK MAKTABLARNING ORNI. *PEDAGOG*, 7(4), 178-183.
19. Ravshanovich, A. O. (2024). Psycholinguistic Basis of Learning Russian and English Languages. *JOURNAL OF CHILD PSYCHOLOGY AND PSYCHIATRY*, 7(1), 108-113.
20. Ravshanovich, A. O. (2022). EMOTIONS AND GESTURES ARISING BETWEEN CULTURES AND CUSTOMS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 2(08), 11-14.
21. Авезов, О. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИЧИНЫ СТРАХА. *ВЕСТНИК ИНТЕГРАТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ*, 34.
22. Ravshanovich, A. O. (2024). O 'RTA OSIYO MUTAFAKKIRLARINING TIBBIYOT VA PSIXOLOGIYA SOHASIDAGI NAZARIYALARI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 85-91.
23. Avezov, O. R. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA GIPERAKTIV BOLALAR BILAN ISHLASHNING PSIXOLOGIK YONDASHUVLARI. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 3(1), 251-258.
24. Ravshanovich, A. O. HISSIY ZO 'RIQISHLAR VA OBSESSIYALARDAN XALOS BO 'LISH USULLARI VA TAVSIYALAR. *ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАР: ДАВРИЙ АНЖУМАНЛАР: 10-ҚИСМ*, 87.
25. Ravshanovich, A. O. (2024). O 'RTA OSIYO MUTAFAKKIRLARINING TIBBIYOT VA PSIXOLOGIYA SOHASIDAGI NAZARIYALARI. *SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH*, 3(28), 85-91.
26. Avezov, O. R. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA GIPERAKTIV BOLALAR BILAN ISHLASHNING PSIXOLOGIK YONDASHUVLARI. *Elita. uz-Elektron Ilmiy Jurnal*, 3(1), 251-258.
27. Avezov, O. R. (2024). SHAXSNING EKSTREMAL VAZIYATLARDA STRESSBARDOSHLIGINI NAMOYON BO 'LISHI. *SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM*, 3(31), 285-288.
28. Avezov, O. R. (2024). O'SMIRLARDA STRESS BARDOSHLILIK XUSUSIYATLARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK USULLARI. *Научный Импульс*, 3(26), 451-454.
29. Ravshanovich, A. O. (2024). ICHKI ISHLAR ORGANLARI PSIXOLOGINING KASBIY KOMPETENSIYASINI OSHIRISHGA OID ILMIY YONDOSHUVLAR. *INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION*, 3(30), 313-318.
30. Ravshanovich, A. O. (2024). GLOBALLASHUV JARAYONIDA AXBORIY PSIXOLOGIK XAFVSIZLIK MUAMMOSINING DOLZARB MUAMMO SIFATIDA O'RGANILISHI. *SO 'NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI*, 7(5), 375-379.
31. Avezov, O. R. (2024). PSIXOLOGIYADA SUBYEKTIV NAZORAT MUAMMOSINING QO 'YILISHI VA O 'RGANILISHI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(29), 338-344.
32. Avezov, O. R. (2024). BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA HAMKORLIK TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH YO'LLARI. *Scientific Impulse*, 2(20), 778-782.
33. Ravshanovich, A. O., & Baxtiyorovna, Y. S. (2024, February). SOCIO-PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE FORMATION OF

Date: 11th January-2025

STUDENTS' IDEAS ABOUT UZBEK MUSIC FOLKLORE. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 2, pp. 114-115).

34. Ravshanovich, A. O. (2024). PEDAGOGIK PSIXOLOGIYA DARSINI O'QITISHDA MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(26), 299-302.

35. Ravshanovich, A. O., & Ulug'Umarovich, T. (2024, February). PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE FORMATION OF MILITARY IMAGINATIONS IN HIGH SCHOOL STUDENTS. In *INTERNATIONAL CONFERENCE OF NATURAL AND SOCIAL-HUMANITARIAN SCIENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 24-26).

36. Avezov, O., & Xoliqov, S. (2024, February). TALABALAR ORASIDA YOLG'IZLIK IJTIMOY-PSIXOLOGIK MUAMMO SIFATIDA. In *Международная конференция академических наук* (Vol. 3, No. 2, pp. 34-41).

37. Ravshanovich, A. O. (2024). RESPUBLIKAMIZDA PSIXOLOGIK XIZMAT BORASIDAGI TADQIQOTLARNING VUJUDGA KELISHI. *Новости образования: исследование в XXI веке*, 2(18), 483-487.

38. Ravshanovich, A. O., & Tavakkal o'g'li, S. S. (2023). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA TA'LIM-TARBIYA BERISHDA IJODIY O'YINLARNING AMALIY AHAMIYATI. *Scientific Impulse*, 2(14), 344-347.

39. Olmos, A., & Govindasamy, P. (2019). A practical guide for using propensity score weighting in R. *Practical assessment, research, and evaluation*, 20(1), 13.

40. Olimov, L. Ya. Shaxs psixologiyasi. "Durdona" nashriyoti. Buxoro. 2019.

41. Olmos, A. (2003, September). A temperature compensated fully trimmable on-chip IC oscillator. In *16th Symposium on Integrated Circuits and Systems Design, 2003. SBCCI 2003. Proceedings*. (pp. 181-186). IEEE.

42. Avezov, O. R. Ekstremnaya psixologicheskaya pomosh v ekstremalnih situatsiyax. *Vestnik integrativnoy psixologii*, 4, 34-37.

43. Ravshanovich, A. O. (2023). Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies.

44. Avezov, O. R. Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies. *American journal of social and humanitarian research*, 3, 546-550.

45. AVEZOV, O. EKSTREMAL VAZIYATLARDA OILAGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISH AMALIYOTI. *EDAGOGIK AHORAT*, 145.

46. Avezov, O. R. *Mental Status and Behavioral Reactions in Emergency and Extreme Emergencies* AMERISAN JOURNAL OF SOSIAL AND HUMANITARIAN RESEARSH. ISSN: 2690-9626 Vol. 3, No 1, 2022.

47. Ravshanovich, A. O. (2024). XORIJ PSIXOLOGIYASIDA MARGINALLIK TUSHUNCHASI VA UNING EVOLYUTSIYASI. *PEDAGOG*, 7(1), 205-213.

48. Avezov, O. R., & Ubaydullayeva, N. F. (2022). Logotherapy: how psychotherapy helps a person to find meaning in life. *Science and Education*, 3(4), 747-752.

49. Ravshanovich, A. O. (2024). PSIXOLOGIK XIZMATNING ASOSIY YO'NALISHLARI. *O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI*, 3(28), 18-22.

50. Ravshanovich, A. O. (2024). PSIXOLOGIK XIZMAT KORSATISH PREDMETI, MAQSADI VA VAZIFALARI. *MASTERS*, 2(1), 52-55.

Date: 11th January-2025

51. Avezov, O. R. Ekstremal vaziyatlarda shaxsning stressli holati va xulq-atvor reaksiyalari. *Psixologiya*, 3, 94-98.
52. Avezov, O. R. Ekstremal va favqulotda vaziyatlar to'g'risida zamonaviy tushunchalar. *Pedagogik mahorat*, 4, 106-109.
53. Abdurashidova, G. (2024). O'QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO'RINISHLARINING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLISH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.
54. Abdurashidova, G. (2024, May). O'smirlarda destruktiv xulq ko'rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
55. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
56. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.
57. Kamilovna, R. N. (2021). Coaching approach at a mathematics lesson in grade 3 in the educational structure "equal partner". *Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR)*, 10(1), 228-234.
58. Rajabova, N., & Fayziyeva, D. (2021). FOLKLORISM IN THE WORKS OF DILSHOD RAJAB. In *АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ* (pp. 212-214).
59. Rajabova, N. (2023). BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING TADQIQOTCHILIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu.uz)*, 27(27).
60. Akbarovna, I. S. (2024). IJTIMOIIY MUNOSABATLAR, GURUH DINAMIKASI VA INSONLARNING IJTIMOIIY DAVRANISHLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 1(3), 26-31.
61. Akbarovna, I. S. (2024). EMOTSIYALARNI TANISH, IFODALASH VA BOSHQARISH USULLARI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 1(3), 20-25.

